

NOWOCZESNA, ATRAKCYJNA, PRZYJAZNA BIBLIOTEKA UNIwersYTETU ZIELONOGÓRSKIEGO

Ewa Adaszyńska

Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego

Projekt **NOW** Biuro Architektoniczne Łódź
 Architekt prowadzący: **Andrzej Owczarek**
 Data realizacji: **2011/2012**
 Lokalizacja: **al. Wojska Polskiego 71**
 Inwestor: **Uniwersytet Zielonogórski**
 Kubatura obiektu: **34 847,80 m³**
 Powierzchnia całkowita: **8 016,01 m²**
 Powierzchnia użytkowa: **7 293 m²**
 Powierzchnia zabudowy: **1 499 m²**
 Generalny wykonawca: **Skanska S.A. Oddział Poznań**
 Środki: **LRPO, MNiSW**

Program architektoniczny i użytkowy biblioteki uwzględnia założenia nowoczesnego bibliotekarstwa dotyczące budownictwa, organizacji i planowania przestrzeni, układów funkcjonalnych, a także zadań i misji biblioteki w środowisku naukowym.

Nowy gmach Biblioteki Uniwersyteckiej to przykład nowoczesnej architektury, rozwiązań przestrzennych i układów funkcjonalnych. To prosta bryła o grafitowej elewacji, doskonale wkomponowana w istniejące otoczenie. Definiuje ją kolor, rodzaj i kompozycja materiałów, proporcje i układ przestrzenny.

Architektura obiektu jest minimalistyczna, tworzona najprostszymi środkami. Otwartość przestrzeni uzyskano dzięki geometrii, proporcjom i przenikaniu. Ciemna elewacja kontrastuje z klimatem wnętrz utrzymanych w jasnych kolorach brzozy i szarościach wystroju. Zewnętrzna część otoczenia wnika w budynek, widać las i panoramiczny pejzaż miasta.

Budynek składa się z jednej kondygnacji podziemnej i pięciu kondygnacji nadziemnych. Pomieści ponad milion książek i czasopism, a także kolekcje i zbiory specjalne. Magazyn zamknięty z modularnymi przesuwными regałami obejmie 700 tys. wolumenów, część otwarta z wolnym dostępem pomieści 400 tys. zbiorów, a strefa zbiorów specjalnych i czytelnie specjalistyczne zaprojektowane zostały dla 300 tys. różnorodnych dokumentów oraz cennych artystycznych i historycznych kolekcji dziedzictwa kulturowego¹.

Zbiory rozplanowane zostały zgodnie z nową koncepcją systemu bibliotecznego-informacyjnego uczelni, za-

kładającego łączenie bibliotek i zbiorów, a także zgodnie z nową strukturą biblioteki wynikającą z nowych układów organizacyjnych, łączenia zespołów oraz planów i układów budynku.

Biblioteka ma kształt trapezu, który zwęża się od szerokiego frontu słonecznej strony południowej w stronę strefy wolnego dostępu w części północnej. Ma prosty powtarzalny układ przestrzeni bibliotecznego z antresolą na II i IV poziomie i jednolitą, wysoką na dwie kondygnacje powierzchnią piętra I i III.

Charakterystyczną część stanowi szklane atrium, sięgające pięciu pięter, przykryte szklanym świetlikiem. Świetlik łączy się bezpośrednio z fasadą, rozdziela budynek na dwie bryły. Szklane atrium akcentuje strefę głównego wejścia, koresponduje z elewacją budynku i układem wysokich pionowych okien z ciemnego szkła. Łączy się także z szarością wnętrza i brzożową okleiną antresoli².

Biblioteka jest transparentna. Zastosowanie szklanych ścian i licznych przeszkleń powiększa optycznie przestrzeń budynku, doświetla bibliotekę, daje przestronne widoki na pejzaż miasta i zmieniający się krajobraz widoczny z każdej strony budynku. Zieleń, tak charakterystyczna dla miasta i regionu, stanowi tutaj istotny element. Architekt w pełni wykorzystał tu walory miejsca.

Atrakcyjną przestrzeń stanowi również zielone otoczenie biblioteki, głównie wyniesiony na 3 metry taras od strony południowej, z małą architekturą, ławkami i oryginalnymi rzeźbiarskimi siedziskami do odpoczynku. Taras sąsiaduje z głównym ciągiem pieszym kampusu. Stanowi sprzyjający integracji rodzaj uczelnianego forum. Jest ulubionym miejscem spotkań i kontaktów, jedynym tak czytelnym i przyjaznym miejscem w tym kampusie. Schody, podjazdy i mała architektura wykonane są z betonu, a całość atrakcyjnie oświetlona różnymi rodzajami światła. Klimat tworzy oświetlenie podłużnymi lampami zatopionymi w trawie i częściach betonowych. Winorośl - symbol i znak rozpoznawczy Zielonej Góry - nasadzona jest na całym tarasowym wzniesieniu, zdobi też elewację budynku³.

Sposób ukształtowania przestrzeni oraz organizacja zbiorów i usług służą realizacji popularnej w świecie *idei biblioteki otwartej*, bez barier przestrzennych i organizacyjnych. Czytelnicy mają bezpośredni dostęp do zbiorów rozplanowanych w wydzielonych obszarach wiedzy. Mogą korzystać ze zbiorów drukowanych i zasobów sieciowych, a także z bogatej oferty usług informacyjnych opartych na nowoczesnych technologiach⁴.

Strefa wolnego dostępu obejmuje obecnie 250 tys. książek i czasopism. Na czterech poziomach biblioteki otwartej rozmieszczone zostały kolekcje dziedzinowe, rozplanowane zgodnie z nową klasyfikacją wewnętrzną opartą na Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej. To zbiory najnowsze, podstawowe i najważniejsze dla danej dziedziny, wytypowane z księgozbiorów połączonych bibliotek. Będą one systematycznie powiększane i uzupełniane na bieżąco nowymi publikacjami. Z czasem strefa wolnego dostępu może być rozszerzona o część powierzchni parteru.

Zbiory zakodowane zostały w elektronicznym systemie wolnego dostępu SWD ułatwiającym identyfikację oraz zabezpieczone w systemie radiowym RFID. Są one oklejone specjalną etykietą zawierającą podstawowe dane o egzemplarzu oraz kolorowym paskiem, charakterystycznym dla danej dyscypliny, odpowiadającej nadanej klasyfikacji. Książki z tego obszaru oznaczone dodatkowo czerwoną kropką, przeznaczone są tylko do korzystania na miejscu, pozostałe można wypożyczać samodzielnie, bez pośrednictwa bibliotekarza. Służą do tego specjalne urządzenia, tzw. selfchecki rozmieszczone na poszczególnych piętrach biblioteki. Zbiory z tego obszaru można zwracać samodzielnie, korzystając z tzw. Book Drops - wrzutni do samodzielnego zwrotu książek - zlokalizowanej na parterze przy wypożyczalni. Oba urządzenia współpracują z systemem bibliotecznym ProLib i systemem zabezpieczenia i kontroli zbiorów RFID. Informacje o samodzielnie wypożyczanej lub zwracanej książce wędrują na konto czytelnika, a o poprawności operacji poświadcza generowany automatycznie paragon.

W bibliotece otwartej zainstalowana jest tylko jedna bramka przy wejściu do strefy bibliotecznej na par-

terze. Czytelnicy mogą się swobodnie poruszać na całej przestrzeni bibliotecznej od parteru do czwartego piętra, mogą swobodnie dokonywać wyboru miejsc pracy, korzystać ze zbiorów i bogatej oferty usług. Próba nieprawidłowego wyniesienia książki bez dezaktywacji uruchamia alarm, który blokuje szklane drzwi dzielące przestrzeń biblioteczną od części użytkowej na parterze. Obiekt jest monitorowany i chroniony.

Książki można zamówić tradycyjnie z dolnego magazynu, albo odnaleźć je w zbiorze otwartym i samodzielnie wypożyczyć. Na każdej kondygnacji znajdują się stanowiska informacyjne i obsługujące. Bibliotekarze dziedzinowi służą pomocą w poszukiwaniach w określonych dziedzinach wiedzy.

O układzie biblioteki informuje system informacji wizualnej. Na całej przestrzeni rozmieszczone są piktogramy informacyjne, graficzny układ budynku i jego kondygnacji, oznaczenia pomieszczeń, zawartości regałów, struktury zbiorów. Użytkownicy mogą korzystać z biblioteki przy pomocy standardowej informacji wizualnej oraz informacji zamieszczonej na stronach internetowych biblioteki i projektu oraz systemu komputerowego.

Biblioteka ma 600 miejsc do pracy indywidualnej i grupowej w wydzielonych strefach cichych i głośnych: do szkoleń, seminariów, pracy dydaktycznej, spotkań naukowych, działań kulturalnych i artystycznych, a także odpoczynku. Czytelnicy mają do dyspozycji stanowiska komputerowe, skanery, sprzęt audiowizualny oraz urządzenia do samodzielnego wypożyczenia rozmieszczone na całej przestrzeni bibliotecznej.

Otwarte czytelnie wolnego dostępu zaprojektowane zostały w skrzydle północnym, mniej słonecznym, na czterech kondygnacjach. Pa-

—FOT. IWO ADASZYŃSKI

noramiczne przeszklenie tej części budynku na całej jego długości, od parteru do czwartego piętra, zapewnia czytelnikom zmieniający się krajobraz o niepowtarzalnym uroku. Sprzyja to pracy i nadaje miejscu specyficzny urok.

Wystrój biblioteki utrzymany jest w szarościach, naturalnych kolorach drewna i szkła. Dominuje brzoza, która połączona z popielatym wystrojem nadaje budynkowi jednolity charakter wnętrza. Brzozowymi panelami wyłożone są balustrady, antresole i zewnętrzna część regatów, z giętej sklejki brzozowej wykonane są krzesła, w tej samej okleinie są również blaty stołów. Architekt wykorzystał drewno, które podkreśla elegancję miejsca i efektownie eksponuje książki. Stworzył minimalistyczne kompozycje, aby uzyskać we wnętrzach niekomercyjny klimat⁵.

W strefie bibliotecznej znajdują się otwarte kolekcje dziedzinowe z wolnym dostępem do zbiorów, a także:

- sale szkoleniowe i dydaktyczne,
- pracownia multimedialna,
- czytelnie i agendy specjalistyczne,
- pracownia komputerowa,
- kabiny do pracy indywidualnej,
- pokoje pracy zespołowej,
- salka konferencyjna.

W części użytkowej mieszczą się:

- galeria sztuki,
- wielofunkcyjna sala konferencyjna,
- szatnia z kompleksem samoobsługowych szafek,
- pomieszczenia socjalne,
- miejsca do odpoczynku i rekreacji.

Proponujemy funkcjonalne, przystępne i gościnne środowisko, różnorodne i inspirujące zarówno w pracy, jak i w działaniu. Oferujemy:

- bezpośredni dostęp do zbiorów,
- szeroki dostęp do informacji i zbiorów sieciowych,
- bogatą ofertę usług bibliotecznych i informacyjnych,
- nowoczesne wyposażenie techniczne,
- profesjonalnie przygotowany zespół bibliotekarzy,
- nowoczesne zaplecze służące twórczej integracji naukowej i kulturalnej środowiska akademickiego, miasta i regionu.

Budynek spełnia wymogi budownictwa bibliotecznego opartego na zasadach *Harry Faulkner-Brown's Ten Commandments*⁶ i jest:

- elastyczny – oparty na jednym module konstrukcyjnym,
- zwarty - z dogodnymi drogami komunikacyjnymi do łatwego i szybkiego przemieszczania,
- dostępny zarówno z zewnątrz do środka, jak i na całym ważnym dla użytkowników obszarze,
- rozszerzalny – zdolny do rozwoju przestrzennego,
- zróżnicowany pod względem warunków pracy i usług,
- zorganizowany – ułatwiający szybki dostęp do zbiorów i usług,
- wygodny – ponieważ praca w dobrych warunkach jest bardziej efektywna,
- zapewniający stałe warunki środowiskowe i mikroklimatyczne dla zbiorów,
- bezpieczny dla czytelników, personelu i zbiorów,
- ekonomiczny.

Biblioteka Uniwersytecka jest nowoczesnym centrum zasobów edukacyjnych i silnym ośrodkiem informacji naukowej. Pełni funkcję akademickiego centrum kształcenia. Organizuje dostęp do krajowych i światowych zasobów naukowych oraz usług w formie tradycyjnej i elektronicznej.

Tworzy zaplecze naukowo-dydaktyczne odpowiadające potrzebom środowiska naukowego uczelni. Jest otwartą na czytelnika, funkcjonalną i nowoczesną biblioteką hybrydową łączącą dwie przestrzenie swojej działalności - rzeczywistą i wirtualną.

Biblioteka jest przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ma standardowe podjazdy pozwalające na korzystanie z tarasu i wjazd od strony głównej, windę zewnętrzną, która dowozi wprost do holu i, windę wewnętrzną, co daje swobodę poruszania się po całym budynku i pomiędzy zbiorami. Są też odpowiednie miejsca pracy, a także stanowiska do obsługi osób z dysfunkcją wzroku (oprogramowanie głosnomówiące i powiększające, biblioteka cyfrowa dla niewidomych).

Ze względu na przeznaczenie i charakter zgromadzonych zasobów budynek ma szereg nowoczesnych systemów zabezpieczeń, zarówno ochrony obiektu, zbiorów, jak i przebywających w nim ludzi, m.in. szczególnie poziom zabezpieczeń przeciwpożarowych, systemy antywłamaniowe, monitorujące, kontroli i dozoru.

Systemy te są spójne i natychmiast informują o zagrożeniu i jego przyczynach, a także o wszelkich usterkach i awariach. Budynek jest podzielony na strefy bezpieczeństwa. Z poszczególnych stref dzięki kontroli dostępu mogą korzystać wyłącznie osoby uprawnione. Obiekt jest chroniony i monitorowany.

Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego otrzymała tytuł Lubuskiego Mistra Budowy 2012 w konkursie na najlepszy obiekt budowlany województwa lubuskiego w kategorii *budownictwo użyteczności publicznej*. Jest to ósmy Lubuski Mistrz Budowy dla uczelnianego obiektu.

Cytując Andrzeja Owczarka, głównego architekta projektu „*mamy nadzieję, że udało nam się wnieść do tej masy betonu, materiałów i mebli wartość dodaną, która definiuje klimat i jakość przestrzeni*”⁷. Wiemy już, że nowy obiekt wraz z otoczeniem zostały zaakceptowane przez studentów, a biblioteka stała się atrakcyjnym miejscem dla całej społeczności akademickiej. Poświadcza to ilość ważnych wydarzeń związanych z życiem uczelni i miasta, które już odbyły się w nowej bibliotece. To prawie 50 różnorodnych w swoim charakterze działań o dużym prestiżu naukowym, dydaktycznym, ale też promującym.

PRZYPISY:

¹ Zob. też strona internetowa projektu www.projekt.bu.uz.zgora.pl.

² Zob. też Biblioteka Uniwersytecka w Zielonej Górze, tekst Tomasz Głowacki, zdjęcia Marcin Czechowicz, „Architektura Murator” 2013, nr 9, s. 70-77.

³ Zob. też. Hybryda, geometria i szlachetne pnącze. Biblioteka Uniwersytecka w Zielonej Górze. Z Andrzejem Owczarkiem rozmawia Patrycja Fabiańska, „Świat Architektury. Magazyn dla architektów i projektantów”, 2013, nr 3, s. 32-40, dostęp: http://www.swiatarchitektury.com/files/0/UserFiles/file/SA_33_all_pages.pdf.

⁴ Zob. też E. Adaszyńska, Koncepcja i projekt nowej Biblioteki Uniwersytetu Zielonogórskiego, „EBIB” 2011/3(121); E. Adaszyńska, Projekt nowej Biblioteki Uniwersytetu Zielonogórskiego, „Uniwersytet Zielonogórski” 2009, nr 12, s. 22-26; 2011, nr 7, s. 22-14.

⁵ Zob. Hybryda, geometria i szlachetne pnącze, op. cit., s. 37.

⁶ Faulkner-Brown, H. Factors affecting the planning and design of academic libraries: speaker's notes for the British Council Seminar. W: Library planning and design, Newcastle upon Tyne, 1994.

⁷ Hybryda, geometria i szlachetne pnącze, op. cit., s. 40.